

ROZVODOVOST

Rozpad / zánik manželství:

- úmrtí,
- rozvod

Rozvodovost:

- negativní vliv na reprodukci obyvatelstva,
- široký kontext,
- specifika (opakovatelnost, ...)

Ukazatele rozvodovosti

- hrubá míra rozvodovosti (‰)
 - $hmro = R / P \times 1000$
- index rozvodovosti
 - $i_r = R / S \times 100$
- míra rozvodovosti manželství (‰)
 - $mrm = R / F_v \times 1000$

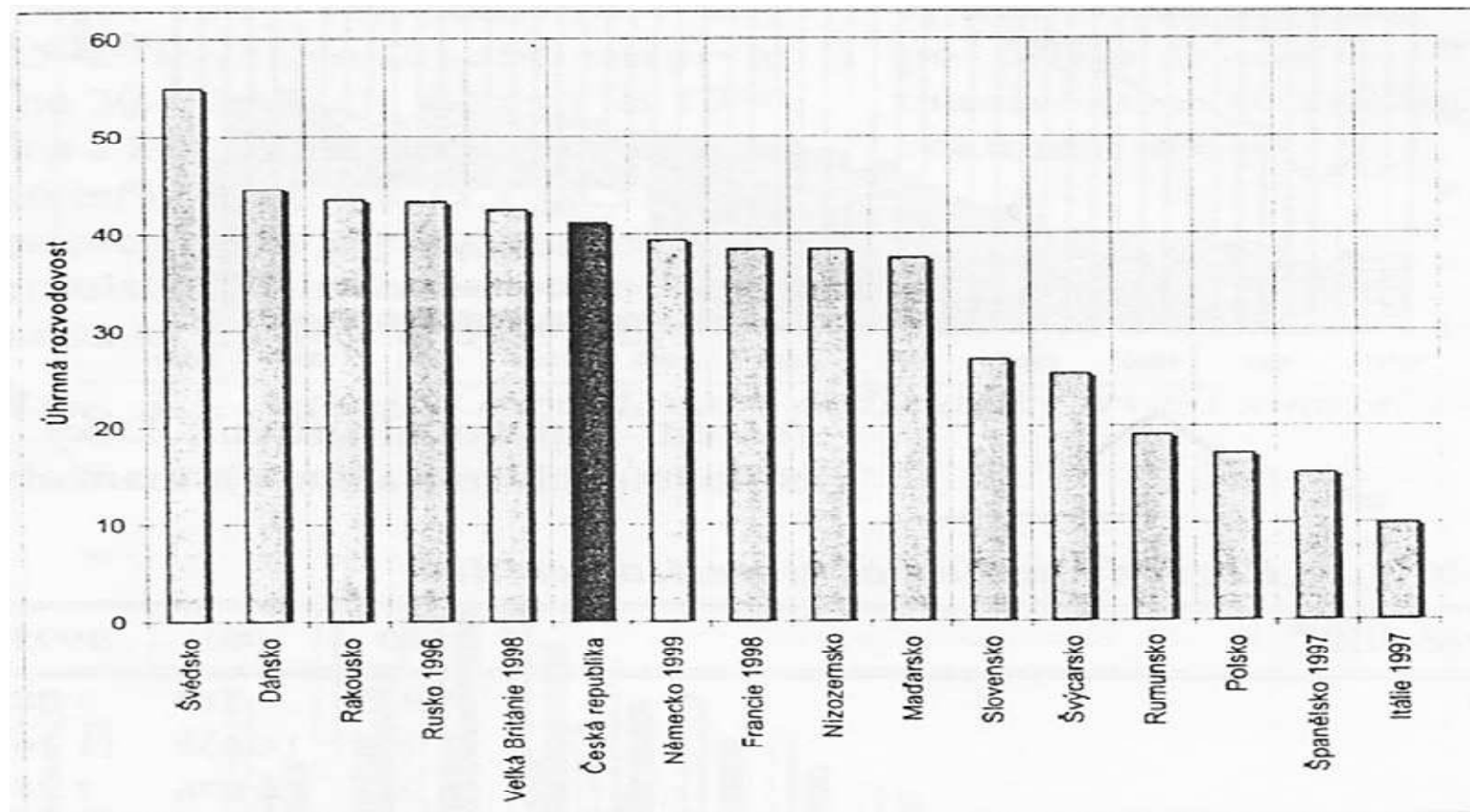
Další ukazatele

- ukazatele rozvodovosti podle věku:
 - míra rozvodovosti manželství podle věku (‰),
 - míra rozvodovosti podle věku (‰),
- úhrnná rozvodovost,
- podíl rozvedených ze všech žijících

Mezinárodní srovnání rozvodovosti

- obtížný úkol (legislativa, další vlivy),
- vyšší rozvodovost:
 - USA, skandinávské státy, Rusko, pobaltské státy, Rakousko, Velká Británie, Německo, ...
- nižší rozvodovost:
 - země s katolickou tradicí, např. Itálie, Španělsko, Polsko, Slovensko

Geografie obyvatelstva a sídel II
Rozvodovost



Obr. 1: Úroveň úhrnné rozvodovosti ve vybraných evropských zemích v roce 2000 (není-li uvedeno jinak)

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 33

Geografie obyvatelstva a sídel II
Rozvodovost

Tab. 1: Hrubá míra rozvodovosti (v ‰) ve vybraných státech

Stát	Rok				Stát	Rok			
	1980	1990	1995	2000		1980	1990	1995	2000
Belgie	1,5	2,0	3,5	2,6	Slovinsko	1,2	0,9	0,8	1,1
ČR	2,6	3,1	3,0	2,9	Slovensko	1,3	1,7	1,7	1,7
Dánsko	2,7	2,7	2,5	2,7	Finsko	2,0	2,6	2,7	2,7
Německo	1,8	1,9	2,1	2,4	Švédsko	2,4	2,3	2,6	2,4
Estonsko	4,1	3,7	5,2	3,1	Velká Británie	2,8	2,9	2,9	2,6
Řecko	0,7	0,6	1,0	1,0	Island	1,9	1,9	1,8	1,9
Španělsko	0,0	0,6	0,8	1,0	Lichtenštejnsko	0,8	0,9	1,2	.
Francie	1,5	1,9	2,1	.	Norsko	1,6	2,4	2,4	2,2
Irsko	.	.	.	0,7	Švýcarsko	1,7	2,0	2,2	1,5
Itálie	0,2	0,5	0,5	0,7	Bulharsko	1,5	1,3	1,3	1,3
Kypr	0,3	0,6	1,2	1,7	Rumunsko	1,5	1,4	1,5	1,4
Lotyšsko	5,0	4,0	3,1	2,6	Albánie	0,8	0,8	0,7	.
Litva	3,2	3,4	2,8	3,1	Bosna a Hercegovina	0,6	0,4	.	.
Lucembursko	1,6	2,0	1,8	2,4	Chorvatsko	1,2	1,2	0,9	1,0
Maďarsko	2,6	2,4	2,4	2,3	Makedonie	0,5	0,4	0,4	0,7
Malta	0,0	0,0	0,0	.	Srbsko a Černá Hora	1,2	1,0	0,8	0,8
Nizozemsko	1,8	1,9	2,2	2,2	Bělorusko	.	.	.	4,3
Rakousko	1,8	2,1	2,3	2,4	Kanada
Polsko	1,1	1,1	1,0	1,1	USA
Portugalsko	0,6	0,9	1,2	1,9	Japonsko	.	.	1,6	.

Pramen: Copyright © Eurostat. All Rights Reserved.

Geografie obyvatelstva a sídel II
Rozvodovost

Tab. 2: Index rozvodovosti ve vybraných státech

Stát	Rok				Stát	Rok			
	1980	1990	1995	2000		1980	1990	1995	2000
Belgie	21,8	31,5	68,1	59,8	Slovensko	18,7	21,8	19,2	29,5
ČR	34,7	35,2	56,7	53,7	Slovensko	16,8	21,9	32,7	35,8
Dánsko	51,4	43,6	37,4	37,5	Finsko	32,2	52,6	59,1	53,2
Německo	28,4	30,0	39,4	46,4	Švédsko	52,9	47,8	67,0	53,9
Estonsko	47,3	49,1	106,4	77,1	Velká Británie	38,2	44,1	52,8	50,5
Řecko	10,7	10,2	17,2	22,7	Island	33,8	41,5	38,1	30,7
Španělsko	0,0	10,5	16,5	18,0	Lichtenštejnsko	11,7	16,0	9,1	.
Francie	24,3	36,9	46,8	.	Norsko	29,8	46,4	47,8	39,6
Irsko	.	.	.	13,7	Švýcarsko	30,5	28,3	38,5	26,4
Itálie	3,7	8,7	9,3	13,4	Bulharsko	18,8	19,0	29,0	30,1
Kypr	4,2	6,2	11,4	12,7	Rumunsko	18,7	17,1	22,7	22,6
Lotyšsko	51,4	45,7	70,6	66,6	Albánie	9,3	9,2	8,6	.
Litva	35,0	35,1	46,1	64,4	Bosna a Hercegovina	7,5	5,9	.	6,8
Lucembursko	27,1	32,9	35,1	48,0	Chorvatsko	16,0	19,6	17,4	20,1
Maďarsko	34,6	37,5	46,5	49,9	Makedonie	5,5	4,8	4,5	9,3
Malta	0,0	0,0	0,0	.	Srbsko a Černá Hora	15,3	16,5	13,2	14,6
Nizozemsko	28,5	29,7	41,9	39,3	Bělorusko
Rakousko	28,7	36,0	42,4	49,8	Kanada
Polsko	13,0	16,6	18,4	20,3	USA
Portugalsko	8,1	12,9	18,7	30,0	Japonsko

Pramen: Copyright © Eurostat. All Rights Reserved.

Geografie obyvatelstva a sídel II
Rozvodovost

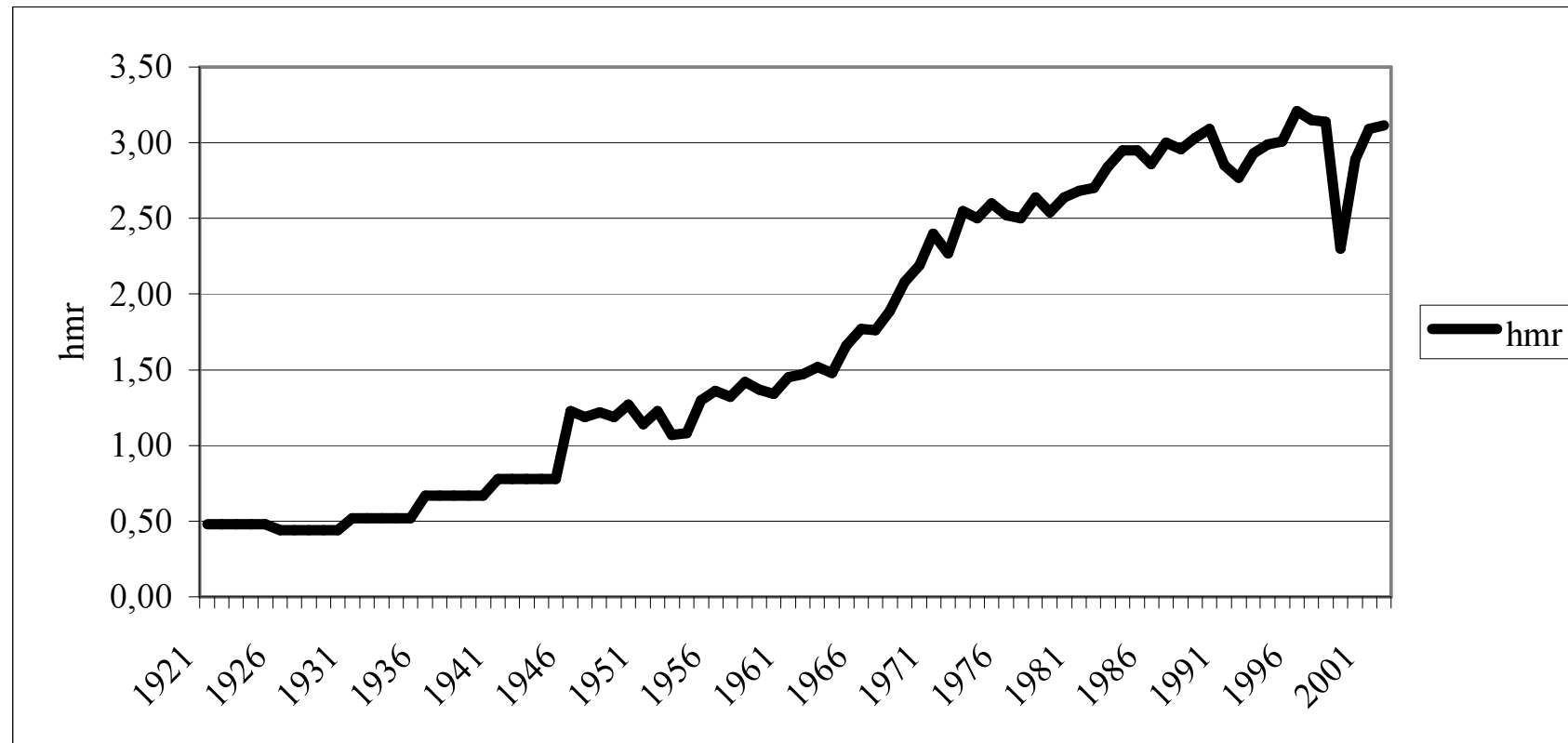
Tab. 3: Průměrná délka rozváděných manželství ve vybraných státech

Stát	Rok				Stát	Rok			
	1980	1990	1995	2000		1980	1990	1995	2000
Belgie	13,6	14,6	14,0	14,1	Slovinsko	.	.	.	12,3
ČR	Slovensko	.	.	.	11,4
Dánsko	11,1	12,0	11,9	12,3	Finsko	12,0	13,0	13,1	13,6
Německo	9,7	11,6	12,0	12,1	Švédsko	12,0	12,4	12,3	12,6
Estonsko	.	.	.	9,5	Velká Británie	12,1	11,2	11,2	.
Řecko	15,1	11,7	11,7	.	Island	11,0	13,1	14,7	14,1
Španělsko	.	14,8	16,1	.	Lichtenštejnsko
Francie	12,2	13,0	13,2	13,3	Norsko	13,0	13,1	13,4	14,0
Irsko	Švýcarsko	11,7	12,2	12,7	13,9
Itálie	20,4	16,4	19,1	.	Bulharsko	.	.	.	9,8
Kypr	.	.	.	11,5	Rumunsko	.	.	.	9,3
Lotyšsko	.	.	.	10,0	Albánie
Litva	.	.	.	11,2	Bosna a Hercegovina
Lucembursko	12,0	13,6	12,9	12,2	Chorvatsko	.	.	.	12,1
Maďarsko	.	.	.	10,7	Makedonie	.	.	.	8,5
Malta	Srbsko a Černá Hora	.	.	.	9,9
Nizozemsko	12,8	12,5	12,1	13,0	Bělorusko
Rakousko	9,5	10,0	10,9	11,7	Kanada
Polsko	.	.	.	11,0	USA
Portugalsko	16,0	14,1	14,5	14,5	Japonsko

Pramen: Copyright © Eurostat. All Rights Reserved.

Rozvodovost v ČR před rokem 1989

Poválečné období – stabilní a rychlý růst rozvodovosti



Obr. 2: Vývoj hrubé míry rozvodovosti v ČR v období let 1921-2002

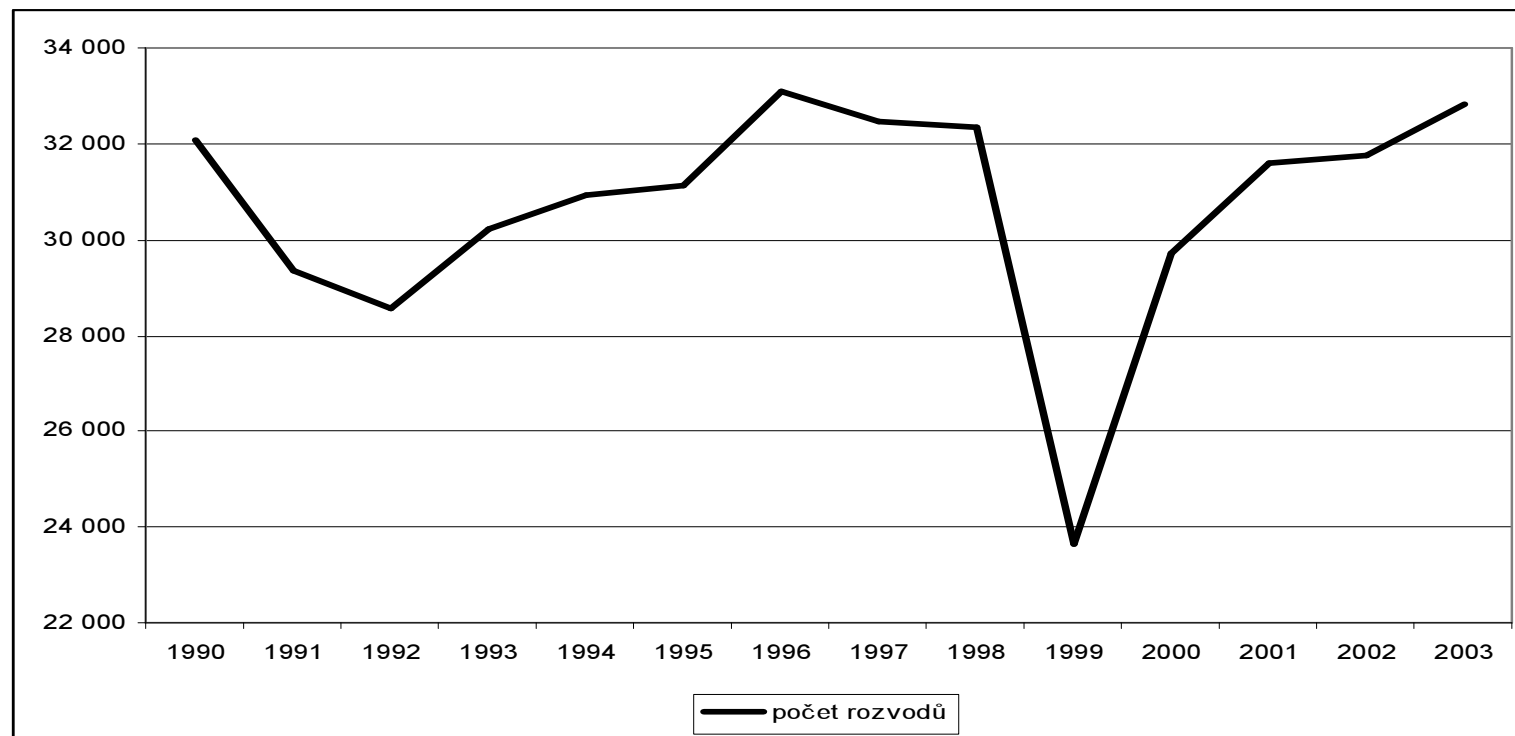
Pramen: Pohyb obyvatelstva v České republice za rok 2002 (www.czso.cz)

Důvody:

- liberálnost rozvodové legislativy:
 - 1919 – 2 stupně → rozvod od stolu a lože × rozluka,
 - 1950 – 1 stupeň → rozvod,
 - další liberalizace – 1964, 1973,
- vysoká sňatečnost a plodnost v nízkém věku (předmanželské koncepce),
- nedostatek bytů, vysoká zaměstnanost žen, zkušenosti s rozvodem,
- nízká religiozita,
- sociální akceptace rozvodů

Rozvodovost v ČR po roce 1989

- v ČR se ročně rozvádí cca 30 tis. manželství,
- relativní růst rozvodovosti
- rok 1999 → změna rozvodové legislativy (platnost od 1. 8. 1998)



Obr. 3: Vývoj počtu rozvodů v ČR v období let 1990 - 2003

Pramen: Pohyb obyvatelstva v ČR za rok 1990, ..., 2003, ČSÚ Praha

Tab. 4: Vývoj rozvodovosti v ČR v letech 1990 až 2003

Ukazatel	1990	1992	1994	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003
počet rozvodů	32 055	28 572	30 939	33 113	32 363	23 657	29 704	31 586	31 758	32 824
hmro (‰)	3,1	2,8	3,0	3,2	3,1	2,3	2,9	3,1	3,1	3,2
i_r	35,2	38,6	52,9	61,4	58,8	44,2	53,7	60,3	60,2	67,1
mrm	12,4	11,2	12,2	13,3	13,1	9,7	12,2	13,2	13,4	.
úhrnná rozvodovost	38,0	33,9	37,5	41,7	42,9	32,3	41,2	45,0	.	.

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 33

Pohyb obyvatelstva v ČR v roce 2003, ČSÚ Praha

Struktura rozvodovosti

- hlavní příčiny rozpadu manželství,
- 2/3 rozvodů navrhují ženy

Tab. 5: Evidované příčiny rozvratu rozvedených manželství (v %)

Příčina rozvratu	Na straně muže			Na straně ženy		
	1990	1995	2000	1990	1995	2000
neuvážený sňatek	5,6	4,4	2,2	5,6	4,5	2,2
alkoholismus	10,3	9,4	5,8	0,9	0,7	0,5
nevěra	15,0	12,9	8,0	13,2	10,5	5,6
nezájem o rodinu (včetně opuštění rodiny)	7,6	7,3	5,3	2,5	1,8	1,2
zlé nakládání, odsouzení pro trestný čin	2,7	2,1	1,6	0,1	0,2	0,1
rozdíl povah, názorů a zájmů	40,5	48,8	47,0	40,5	49,9	49,1
zdravotní důvody	1,0	0,5	0,3	1,3	0,5	0,3
sexuální neshody	2,7	1,7	0,6	2,7	1,7	0,6
ostatní příčiny	7,9	9,3	22,3	9,4	12,6	26,6
soud nezjistil zavinění	6,8	3,7	6,9	23,8	17,5	13,7

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 34

pomalý pokles podílu rozvodů manželství s nezletilými dětmi

Tab. 6: Rozvody podle počtu nezletilých dětí

Počet dětí	Počet rozvodů					
	1990		1995		2000	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	8 920	27,8	9 027	29,0	10 637	35,8
1	12 709	39,7	12 880	41,4	11 084	37,3
2	8 956	27,9	8 003	25,7	7 015	23,6
3 a více	1 470	4,6	1 225	3,9	968	3,3
celkem	32 055	100,0	31 135	100,0	29 704	100,0
rozvody manželství s nezletilými dětmi (v %)	72,2		71,0		64,2	
průměrný počet dětí - všechny rozvody	1,10		1,05		0,96	
průměrný počet dětí - rodiny s nezletilými dětmi	1,53		1,48		1,47	

Pramen: Z. PAVLÍK a kol., Populační vývoj ČR 1990-2002, UK Praha, 2002, s. 34

rozvody podle délky manželství:

- průměrná délka rozváděného manželství – cca 11 roků

Tab. 7: Struktura rozvodů podle délky trvání manželství (%)

Rok	Délka trvání manželství v letech							
	0-1	2-3	4-6	7-9	10-14	15-19	20-24	25 a více
1990	8,8	16,9	18,9	12,6	17,0	13,2	7,9	4,7
1995	4,5	14,8	21,3	14,9	16,6	12,6	9,3	6,0
2000	4,3	11,5	15,7	16,1	20,8	12,8	9,8	9,0

Pramen: www.czso.cz

rozvodovost podle pořadí rozvodu

Tab. 8: Rozvody podle pořadí rozvodu u muže a ženy

Rok	Počet rozvodů	Pořadí rozvodu na straně muže			Pořadí rozvodu na straně ženy		
		1	2	3 a vyšší	1	2	3 a vyšší
1992	28 572	82,3	15,1	2,6	81,8	15,8	2,4
1995	31 135	81,7	15,8	2,5	81,9	15,7	2,3
2000	29 704	80,3	17,6	2,1	81,2	16,9	1,9
2001	31 586	80,6	17,4	2,0	81,5	16,8	1,8

Pramen: www.czso.cz

rozvodovost podle velikosti bydliště

Tab. 9: Hrubá míra rozvodovosti podle velikostních skupin obcí

Počet obyvatel v obci	1990	1995	2000
Do 499	.	1,71	1,84
500 – 999	.	1,88	1,94
1 000 – 1 999	1,77	2,14	2,20
2 000 - 4 999	2,30	2,56	2,50
5 000 – 9 999	2,85	2,94	2,83
10 000 – 19 999	3,44	3,32	3,22
20 000 – 49 999	3,69	3,68	3,51
50 000 – 99 999	4,04	3,89	3,56
100 000 a více	3,82	3,57	3,33
Celkem	3,09	3,01	2,89

Pramen: www.czso.cz

regionální diference rozvodovosti

Tab. 10: Hrubá míra rozvodovosti (v ‰) v krajích ČR

Území	Rozvody na 1000 obyvatel			
	1993	1995	2000	2001
Česká republika	2,93	3,01	2,89	3,09
hlavní město Praha	3,18	3,47	3,25	3,52
Středočeský kraj	2,86	3,01	2,97	3,02
Jihočeský kraj	2,71	3,05	2,70	2,98
Plzeňský kraj	3,06	3,11	3,00	3,08
Karlovarský kraj	4,26	4,04	3,80	3,46
Ústecký kraj	3,33	3,14	3,30	3,98
Liberecký kraj	3,82	3,55	3,00	3,38
Královéhradecký kraj	3,33	3,33	2,80	2,99
Pardubický kraj	2,77	2,96	2,60	2,75
Kraj Vysočina	2,27	2,22	2,20	2,30
Jihomoravský kraj	2,76	2,66	2,60	2,75
Olomoucký kraj	2,54	2,72	2,70	2,77
Zlínský kraj	2,11	2,25	2,20	2,49
Moravskoslezský kraj	2,79	3,05	3,10	3,28

Pramen: www.czso.cz

Důsledek relativního růstu rozvodovosti:

- růst podílu rozvedených v populaci,
- pokles demografického významu rozvodovosti

Tab. 11: Struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let podle rodinného stavu

Území	Podíl obyvatelstva ve věku 15 a více let podle rodinného stavu v %							
	svobodní		ženatí / vdané		rozvedení		ovdovělí	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Brno	19,4	26,0	61,0	52,8	9,4	11,4	10,1	9,0
ČR	20,2	25,4	62,6	55,3	7,0	9,5	10,1	9,1

Pramen: SLDB 1991, 2001, ČSÚ, Praha